

Primljeno: travanj 2011.

SANDRA ĐUNĐEK*

Silovanje u obitelji ili kakvo smo mi to društvo?

Danas je seksualno nasilje u obitelji česta pojava, ali i teška tema za raspravu. Nažalost, nedavno sam se uvjerila da je patrijarhalan odgoj duboko ukorijenjen u naše društvo. Velika većina i dalje brak smatra muževim vlasništvom nad ženom. Muškarcu je dopušteno da ženu uzme ili ima kad god on to poželi. Po tom obrascu supružnička ljubav podrazumijeva različite verbalne primjedbe vezane uz spol, ali često i fizičko ponašanje seksualne prirode.

Najveći tabu vezan uz uznemiravanje u obitelji je silovanje u braku koje ima sva obilježja klasičnog silovanja. Silovanje je forma dokazivanja moći i održanja kontrole nad silovanom osobom, a ne zadovoljavanje seksualnih potreba i nagona.

U petak, prije neka dva mjeseca, probudio me dežurni šef smjene oko 02,00 sata i obavijestio me da ima prijavljeno silovanje te rekao da dođem u postaju. Osim pospanosti javila se i nevjerica, jer na našem postajnom području i nema baš kaznenih djela takvog karaktera. Dolazim u postaju, slušam o dojavi: tko, kako, gdje, zašto. Noćna smjena kolega iz *krima* već se uputila zajedno s ophodnjom temeljne policije na mjesto događaja. Povratne informacije su brze, javljaju kako odvojeno dovode žrtvu i navodnog počinitelja. Isto tako napominju kako se u kući nalazi dvoje male djece, od 2 i 4 godine, koje treba zbrinuti, zbog čega obavještavamo dežurnu djelatnicu Centra za socijalnu skrb, ali i obitelj koja je preuzela brigu o djeci, dok se ne utvrdi situacija.

Dok ja obavljam prvi razgovor s oštećenom, kriminalistički tehničar zajedno s kolegom kriminalistom obavlja očevid na mjestu događaja. Oštećena, raščupane kose, velikom modricom i kvrgom na čelu, neuredno obučena, bez suza, ali vidljivo nervozna, puši cigaretu za cigaretom. Između uvlačenja dimova hladno mi govori kako ju je muž silovao, pretukao pa ponovno silovao. Time je započela opisivanje proteklog tjedna svog života sa suprugom. Već u početku razgovora povjerovala sam joj svaku riječ – o ranijim problemima, a posebno o zadnjih tjedan dana. Pričala je kako je suprug godinama tuče i maltretira, kako se dosta često verbalno sukobljavaju. Detaljno opisuje zadnjih pet dana

* Sandra Đunđek, magistrica kriminalistike, policijska službenica za maloljetničku delinkvenciju u Policijskoj postaji Krk, Policijska uprava primorsko-goranska.

"pakla", pokazuje hematome po glavi, prstima, rukama, bedrima. Čak sam u jednom trenutku pomislila kako je prehladna, bez suza, bez ikakve panike. Zanimalo me zbog čega se odjednom situacija u kući promijenila, zbog čega su zadnjih pet dana sukobi puno intenzivniji nego inače. Kopkalo me zašto nije ranije došla prijaviti obiteljske probleme. Interesiralo me kako su od verbalnog uznemiravanja došli do silovanja, posebno jer suprug nikad nije prijavljivan ni za prekršaj, a kamoli za kazneno djelo. Nakon što sam izrazila sumnju u njezinu izjavu, posve se otvorila. Rekla je da zadnjih nekoliko mjeseci ima ljubavnika, kako više nije mogla, priča kako joj je teško bilo prijaviti muža jer on uvelike financijski doprinosi za njihov život. Napomenula je kako je dobar otac unatoč svemu. Navela je kako već neko vrijeme nema seksualnih odnosa sa suprugom zbog čega je on posumnjao kako ona ima ljubavnika. Početkom tjedna joj je uzeo mobitel u kojem je našao nekoliko poruka koje su potvrdile njegove sumnje. Podaci iz mobitela i njezina potvrda o ljubavniku jednostavno su bili "okidač". Nije ga brinulo što su njihova djeca u sobi, okrutno ju je pretukao, udarajući joj glavom o zid, bacajući je na pod, udarao ju je nogama kada je ležala na podu. Djeca od 2 i 4 godine su gledala i plakala, zazivajući mamu. Već je u tom trenutku naumio da će je silovati, jer kako on kaže, ne može njega držati "suhim", a ljubavniku "dati sve". Ipak je prestao s udaranjem i pustio je da djecu stavi na spavanje. No, nije dugo izdržao, za nekoliko minuta je došao u sobu u kojoj je uspavljivala djecu, došao je po svoje. Okrutno ju je silovao, bez obzira na njezino negodovanje, bez obzira na njezine suze, još je nekoliko puta udario šakom u glavu kako bi shvatila da se ne treba opirati jer će on uzeti "samo ono što njemu pripada". I tako u ponedjeljak, pa ponižavanje u utorak, pokazivanje njezinih ozljeda njezinim prijateljicama gdje se usput hvalio kako joj je to on napravio jer je "kurva", jer se usudila uskratiti mu seks zbog nekog drugog, pa u srijedu i konačno, opet u petak, kada je odlučila nekako obavijestiti policiju. Priča kako se u utorak požalila radnim suradnicama nakon što su primijetile modrice na glavi i rukama, nakon čega ju je jedna od njih odvela do liječnice opće prakse jer se zabrinula zbog ozljeda. Pitala sam se je li njezina mirnoća samo površna ili je jednostavno otupila na sve što se dogodilo, ili jednostavno laže.

Žrtva je mirno pristala na fotografiranje ozljeda, nakon čega je odvedena u KBC na ginekološki pregled.

Za to vrijeme krenuli smo s kriminalističkim istraživanjem nad suprugom, koji je prijavljen kao počinitelj. Ono što mi je prvo upalo u oči bilo je da je suprug tri puta veći i jači od žrtve. S njegovih 140 kilograma i ogromnim rukama nije bilo teško žrtvi zadati teške udarce.

Suprug, nazovimo ga Dean, bio je posve miran, svjestan svog djela, ali nesvjestan eventualne kazne koja ga čeka. Nakon što smo ga kolega kriminalist i ja upoznali sa činjenicama navedenim u prijavi njegove supruge, hladno mi je odgovorio riječima: "Što je samo to prijavila? Pa bilo je i puno gore." Nakon toga smo ga uhitili zbog postojanja osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo silovanja na štetu svoje supruge, te ga upoznali sa svim njegovim pravima, kojih se odrekao. Bio je dosta miran i spreman na suradnju, pa nije bilo teško doznati detalje.

Polako je govorio o detaljima njihova braka zadnjih godina, kako su često dolazili u verbalne sukobe zbog čega ju je znao udariti šakom ili je ošamariti. Pričao je kako su djeca obično bila prisutna, ne samo kad su se znali svađati i šamarati, nego i kada su imali

seksualne odnose. No, to je smatrao normalnim i misli da u tome nema ništa loše. Ipak su oni obitelj. Ispričao je kako mu je jednostavno "puknuo film" prije tjedan dana kada je u mobitelu supruge našao poruke njezina ljubavnika. Nije se mogao suzdržati. Kaže da je jednostavno poludio. Bilo mu je nepojmljivo da ona ima seksualne odnose s drugim, a njemu "ne da", pa je odlučio pokazati joj da to tako ne može. Ipak je on njezin muž i imat će je kad god on to poželi. Priznaje da ju je najprije istukao, ali napominje kako je "dobro prošla". Odlučio ju je silovati jer nije, u onom trenutku, htjela s njim imati seksualne odnose. Na taj način joj je htio vratiti za prijevaru. Inzistirao je da nabroji koliko puta je imala seksualne odnose s ljubavnikom jer je odlučio kako će je isto toliko puta silovati.

Cijelo vrijeme ispitivanja moj kolega je pričao s njim pun razumijevanja, za što sam ja pretpostavljala kako je samo dobra taktika ispitivanja. Na kraju sam uz silan trud pokušala objasniti kako se nikakvi problemi ne rješavaju niti nasiljem niti silovanjem te sam pokušala objasniti pravne posljedice učinjenoga, nakon čega je Dean izgledao "kao da je potonuo". Postao je svjestan svojih djela/nedjela.

Konačno sam u jutarnjim satima sjela s kolegom da odmorimo uz kavu i rezimiramo cijeli slučaj. No, njegovo razmišljanje me šokiralo. Postavila sam pitanje "Kakvo smo mi zapravo društvo?" Njegov razgovor pun razumijevanja ipak nije bila samo taktika ispitivanja, nego stvarno razumijevanje, okrivljavanje "žene – vještice" koja čovjeka može natjerati do ludila, koja je preljubom izazvala batine i na kraju silovanje. Imao je tisuću argumenata kojima je opravdavao čin našeg počinitelja. Istina da možda nije najbolja supruga ali – je li zaslužila takav tretman? Naravno da ne. Nitko od ostalih kolega se nije ni zapitao što je prethodilo njezinu takvom ponašanju.

Nakon povratka naše žrtve s ginekološkog pregleda, poslali smo je kući da se odmori. Već je bilo kasno prije podne. Nakon konzultacije sa županijskom državnom odvjetnicom, kao i dežurnim istražnim sucem, krenuli smo s pisanjem kaznene prijave zbog silovanja u stjecaju, te dogovorili dovođenje u istražni centar. Budući da sam Deanu objasnila tijek i proceduru, nije imao niti puno pitanja niti je htio da mu zovemo koga od obitelji, čekao je da krenemo za istražni centar. Dok sam ja pisala prijavu, kolega je obavljao razgovore sa svjedocima, liječnicom, susjedima, obiteljskim prijateljima, radnim kolegama – svima za koje smo mislili da će nam dati korisne informacije. Na kraju smo skupili toliko korisnih informacija, više nego dovoljno. Ali, bile su dvojake. Svi su govorili isto – Dean je znao pretući suprugu, a supruga je znala sakrivati modrice. Čak su se neki zajednički prijatelji bojali pričati priznavši nam da se boje Deanove reakcije ako sazna da su baš oni pričali o onome što se događa u njegovu braku. Ali njegovi prijatelji su o žrtvi govorili da je "zmija", da ga je "dovodila do ludila", da je imala prevelike zahtjeve u odnosu na njihove mogućnosti.

Prikupivši sve što se dalo u kratkom roku, završili smo kaznenu prijavu i krenuli s dovođenjem u istražni sud. Putem, neformalno u autu, došla je do izražaja sva njegova surovost i patrijarhalnost. Tvrdio je kako on, unatoč svemu, voli svoju suprugu, ali da je "zaslužila i gore", da je "bio blag", jer je neoprostivo što ga je prevarila. Tom prijevarom "tražila je batine". I dobila traženo i zaslužio. U onom trenutku nije mi bilo nimalo krivo što ga vodimo u pritvor jer ga je zaslužio.

Dani su odmicali, u slučaj smo uključili i Centar za socijalnu skrb i Udrugu za participaciju žena žrtava nasilja kako bi pružili svu potrebnu pomoć oštećenoj. Bila sam joj

dostupna za svaku informaciju, za svaki pa i najmanji savjet. No, sudeći po informacijama koje su dolazile sa terena, ona se oporavila već drugi dan. Točnije, čim je muž završio u pritvoru. Vedra, vesela, izlazila je i dovodila ljubavnika kući. Ništa što bi upućivalo da je žrtva silovanja. Je li nas je sve izigrala? Nemoguće. I muž je priznao učinjeno. Je li je moguće da ga je navukla na silovanje, kako su to tumačili moji muški kolege? Da ga toliko dobro poznaje, da zna što će ga najviše iznervirati i kako će odreagirati? Nemoguće, ali iznesene verzije danima su me kopkale. To razmišljanje svojih kolega policajaca pripisala sam jednostavno odgoju, društvu, ili da kažem jednostavno "Balkanu". Meni su iz dana u dan predbacivali kako sam nasjela na priču i kako nisu sve žene žrtve, ali s obzirom na sve prikupljene informacije, ova je bila žrtva. Žrtva višegodišnjeg zlostavljanja koje je završilo brutalnim premlaćivanjem i silovanjem.

U međuvremenu je protiv Deana, na temelju prikupljenih informacija, podnesen optužni prijedlog za silovanje u stjecaju s nasilničkim ponašanjem u obitelji te zapuštanjem i zlostavljanjem djeteta ili maloljetne osobe na štetu oboje maloljetne djece.

Ono što me najviše iznenadilo u cijeloj priči je da nakon 40-ak dana pritvora Dean i ne pomišlja na razvod. On i dalje voli svoju suprugu, te bi želio da i ona kao i on odluči spasiti njihov brak.